

Ježíšův vztah k nemoci, postižení, utrpení a smrti

Nemoc, postižení, smrt a uzdravení v Novém zákoně

Úvod

Ježíš je dobře znám jako ten, kdo na znamení přítomnosti Božího království na zemi konal podivuhodné skutky, a to především ve formě uzdravování tělesného i duchovního (vyhánění zlých duchů), ba dokonce kříšení mrtvých. Tuto moc dal dokonce i svým učedníkům, když je vysílal hlásat přítomnost Božího království. A raná církev v této jeho činnosti také pokračovala. I dnes se takové podivuhodné věci ve jméno Ježíšově dějí – i dnes slyšíme o zázračných uzdraveních. Není mým úkolem zabývat se nevysvětlitelnými jevy současnosti, nýbrž ukázat, jaký smysl měla tato Ježíšova činnost v jeho době, a pokusit se vyvodit z toho závěry pro dnešek.

Starověký kontext

Nemoc, postižení a smrt sužují lidi od pradávna, snad je lidé dříve brali více jako součást života než dnes, i když z dochovaných biblických zpráv se zdá, že tak jednoduché to ani pro starověkého člověka nebylo. Touha po zdraví a plném životě byla ve starověku všeobecná.

Nemoc, smrt a tabu

Ze SZ se dozvídáme o různých předpisech pro nemocné a postižené, o jisté tabuizaci mrtvého těla, ale i o zázračných uzdraveních a vzkříšeních z mrtvých, jehož protagonisty jsou zejména proroci Eliáš (1 Král 17,17-24) a Eliša (2 Král 4,18-37), ale také Izaiáš, za jehož asistence byl prodloužen čas králi Chizkijášovi (Iz 38,1-8). Především však sám život je chápán jako něco nesamozřejmého, něco, co je darem od Hospodina. Hospodin je vztahovým úběžníkem lidského života – jeho radostí i strastí, štěstí i neštěstí, neboť lidský život leží v Boží ruce a jen Bůh o něm – o jeho délce a kvalitě rozhoduje. Tím není řečeno, že člověk je pasivním pozorovatelem svého osudu, nýbrž že starozákonní člověk vnímá svůj život, jeho okolnosti, naplnění i trvání jako závislé na Božím rozhodnutí. Úkolem člověka je zůstat Bohu za všech okolností věrný, spoléhat na něj, doufat v jeho pomoc a děkovat mu za všechno dobré. Vědomí odkázanosti na Boha je základním kamenem vědomí starozákonního člověka. Život je ve starozákonní perspektivě výsostným darem Božím, Bůh drží život člověka ve své ruce a může ho vysvobodit z nesnází, útrap, nemoci, blízkosti smrti. Starozákonní člověk až do nejmladší doby (tzv. intertestamentární), tedy do 2. stol. př. n. l. neměl příliš jasnou představu o posmrtné existenci člověka, resp. počítal se smrtí jako definitivní údělem člověka, který posléze existuje jen stínově v podsvětí. I z tohoto důvodu bylo důležité, aby člověk žil na této zemi co možná nejdéle, protože pouze na této zemi mohl žít své společenství s Bohem (Iz 38,10-19: modlitba Chizkijášova: „...což mohou mrtví vstát a tebe chválit?“, Ž 88 „Což pro mrtvé budeš konat svoje divy? Povstanou snad stíny a vzdají ti chválu? což se o tvém milosrdenství vypráví v hrobě? O tvé věrnosti v říši zkázy? Což jsou známy v temnotě tvé divy, tvoje spravedlnost v zemi zapomnění?“). „Počet našich let je sedmdesát roků, jsme-li při síle osmdesát...“ (Ž 90) počítá žalmista roky ideálního stáří – většina lidí se dožívala věku podstatně nižšího, zejména pokud jde o lidi nemajetné a bezvýznamné. Moci žít, a to žít při zajištění základních životních potřeb, patřilo k žádoucím skutečnostem, bylo touhou každého člověka.

Nemoc, utrpení a smrt v souvislosti dogmatu jednání-odměna/odplata

Navíc pro Izraele stejně jako pro celý starověký východní svět platila souvislost mezi jednáním člověka (event. jeho předků) a jeho údělem, tzv. dogma či lépe paradigma, schéma jednání-odplata/odměna. Kniha Job je pokusem o relativizaci tohoto pojetí, neboť se pokouší vykročit z těchto souřadnic a objasnit utrpení spravedlivého jako „nespravedlivé“, jako

určitou zkoušku, kterou Bůh dopouští (role Satana-pokušitele). Není to Bůh, kdo si přeje omezení lidského života (ztrátu rodiny, majetku, úcty lidí – společenských vazeb, zdraví), nýbrž Satan. Jobova situace se tak stává prostorem, který vyžaduje rozhodnutí – věrnost nebo vzpouru. Job balancuje na hranici, přesto nakonec obstojí (a jsou to jeho moudří přátelé, kteří se snaží jeho utrpení vysvětlit v rámci klasického paradigmatu, kteří se snaží jeho utrpení porozumět a nabídnout mu porozumění v rámci toho, jak je vykládáno, již jsou nakonec „odsouzeni“). Bůh mu dává za pravdu v tom smyslu, že objasnit utrpení (nemoc a omezení lidského života) je nad lidské možnosti. Člověk ho může i v jeho nesrozumitelnosti přijmout (a má právo se proti němu vzpírat) jako šanci k hlubšímu poznání Boží skutečnosti. Jobův problém zůstává nakonec „nedořešen“ v rovině lidské logiky, je však „vyřešen“ jako prostor setkání s Bohem, pochopení vlastní nesouměřitelnosti s Boží prozřetelností. Job Boha poznává, osobně ho nalézá (ne už jen z tradice, z „doslechu“, nýbrž z vlastní osobní zkušenosti, která je nesdělitelná – bible hovoří o vidění). Nakonec Bůh opět zahrnuje Joba plným životem, štěstím a dlouhým věkem (v tom nakonec kniha Job zůstává věrna onomu paradigmatu jednání-odměna/odplata). Bůh tedy lidské utrpení, nemoc a předčasnou smrt neplánuje, ale když na člověka doléhají, činí z nich šanci, kterou člověk může objevit, přijmout a využít. Ale také nemusí nebo není s to. Nemoc tedy může člověku otevřít oči pro jinou realitu, než tu, kterou běžně vnímal, ale také to může být úplně naopak: záleží i na tom, jaký svět se v člověku zhroutí. Jobův, ale i Ježíšův zápas v Getsemanech o přijetí a pochopení jsou skutečným zápasem, to není jen naoko. Utrpení, nemoc atd. se nevymykají Boží prozřetelnosti, ale nejsou tím, co si Bůh na člověka vymýšlí. Bůh zůstává v situaci utrpení, nemoci, postižení (všeho druhu) s člověkem, i když on to nevidí, necítí, nechápe. Tato Boží přítomnost zůstává stále pro člověka tajemstvím a v mnoha směrech paradoxem a uvěřit v ní je odvážným skokem víry a důvěry. Ne každý je tohoto skoku schopen, člověk musí prosit o milost odvahy ho učinit. Obraz anděla při Ježíšově zápasu v Getsemanech ukazuje, že ani přítomnost Boží neodnímá těžkost zápasu a svobodu a zodpovědnost rozhodnutí.

Otázka po nemoci, utrpení a smrti (zejména pak nevinného, resp. spravedlivého člověka) souvisí s problematikou Boží spravedlnosti (teodiceou). Nový směr v řešení této základní otázky po Boží spravedlnosti tváří v tvář lidskému neštěstí a utrpení přináší apokalyptický koncept dějin, který vidí možnost obhájení Boží spravedlnosti mimo rámec tohoto času, v novém aionu, v Božím království, v němž budou spravedliví odměněni a nespravedliví potrestáni (neexistencí nebo věčnými tresty). Na víru v posmrtný život navazují farizeové, uskupení, které vzniklo v době Hasmonovců na konci 2. stol. (na přelomu 2. a 2. stol.) př. n. l. Jejich víra v posmrtný život byla důležitá pro další vývoj (zejména po roce 70 n. l.), ale přesto i v době Ježíše z Nazareta zasahovala asi malé procento tehdejší židovské společnosti. I když Ježíš perspektivu Božího království, které přesahuje horizont tohoto světa hlásal, přesto usiloval o plný život tady na zemi. I blahoslavenství, Otčenáš nebo Ježíšovo programové prohlášení v identifikaci se zaslíbeními proroků jsou určeny i pro tento čas a tento svět, nejen příslibem do budoucna. Perspektiva budoucího plného podílu na Boží plnosti (svatosti, radosti, lásky ... vláde) má být o to větším podnětem k angažovanosti v tomto světě. Ježíšovým posláním od Otce bylo prosazovat Boží vládu, Boží království v tomto světě – a tento úkol nám zanechal.

Život jako základní prostor oslavy Boží – kvalita života jako důležitá skutečnost

V dějinách starověkého Izraele hraje tento život a jeho kvalita rozhodující roli, jak ostatně dokládají nerůznější vyprávění o zázracích – nejen Ježíšových. Kdyby byla eschatologická perspektiva převládala a lidé se vroucně těšili na „onen“ svět, Ježíšovy zázraky by zdaleka neměly takovou průkaznou sílu. I Ježíš působí tedy v prostředí, kde základním hodnotovým statkem, základním přáním člověka je život. Je třeba si také uvědomit, že handicap, nemoc, smrt v neprivilegovaných vrstvách znamenaly výrazné ekonomické zatížení jak na léčení, tak

v důsledku nemožnosti zajistit obživu rodině, zejména jednalo-li se o muže-živitele. Není proto divu, že Ježíšova uzdravující činnost (a v návaznosti na něj i jeho učedníků) vzbuzovala velkou odezvu právě v prostředí chudých lidí. Vždyť jim šlo o přežití. Přesto Ježíšovo uzdravující, ba oživující působení nebylo zaměřeno na pouhý fakt soucitu, snahy pomoci člověku v nouzi. Uzdravení chromých, kteří žebřali, ve skutečnosti mohlo být z hlediska sociálního velmi ambivalentní. Pokud měl tento člověk s postižením výhodné místo k žebřání, mohlo mu to vynést více než práce (a jeho blízcí to nejednou zneužívali). Po uzdravení mohl jen rozšířit řady tehdejších nezaměstnaných, vždyť neměl žádnou kvalifikaci! Ježíš však ve svém kontaktu s nemocnými a postiženými usiluje o samu kvalitu bytí člověka, která se nevyčerpává jeho psychosomatickým zdravím a schopností obživy. Ježíš neuděluje almužnu, nýbrž oživuje to, co je v člověku mrtvé, odumřelé – a to mohou být nejrůznější věci – , aby člověk mohl žít naplno ve společenství se svým Bohem.

Uzdravení ke plnému životu jako průlom boží moci, Boží vlády do tohoto světa – realizace nového aionu; Ježíšova působení pokračuje prostřednictvím jeho učedníků/člověka

Ježíšovi šlo o mnohem víc než jen o fyzické uzdravení člověka (jehož nejzazším případem je navrácení mrtvého k fyzickému životu) – jeho uzdravující jednání bylo zaměřeno na dosažení integrity člověka, proto k jeho uzdravující činnosti lze v určitém ohledu počítat i jeho „nezázračnou“ činnost sociální rehabilitace lidí na okraji společnosti. Ježíšova uzdravující a ozdravující činnost byla manifestací Boží vlády v tomto světě. Ježíš svým jednáním ve prospěch lidí ukazoval, co znamená, že Bůh chce dobro člověka, že chce život. Ježíš otevřel prostor Boží vlády v tomto světě, definitivní Boží vlády, a to způsobem srozumitelným tehdejšímu člověku. Tím, že na svém charismatu zpřítomnění Boží moci, Boží vlády dal podíl svým učedníkům, a tedy své církvi (Lk 9,1n: „Ježíš svolal svých Dvanáct a dal jim sílu a moc vyhánět všechny demony a léčit nemoci. Poslal je zvěstovat Boží království a uzdravovat.“ Mt 10,7n: „Jděte a kažte, že se přiblížilo království nebeské. Nemocné uzdravujte, mrtvé probouzejte k životu, malomocné očist'ujte, demony vymítejte; zadarmo jste dostali, zadarmo dejte.“ A také další své učedníky posílal se stejným úkolem a stejnou mocí Lk 10,8n: „a když přijдете do některého města a tam vás přijmou, jezte, co vám předloží, uzdravujte tam nemocné a vyřid'te jim: „Přiblížilo se k vám království Boží.““), dal nám impuls, co a jak máme dělat. Důležité je i upozornění, že nouze druhého člověka nesmí být prostředkem obohacování učedníků, jinak řečeno dary, které člověk ve formě schopností a možností dostal, jsou určeny ku prospěchu všech, totiž k růstu Božího království tady na zemi. Zajímavé je spojení hlásání (Božího království) a důkazu jeho pravdivosti, jenž spočívá v tom, že život v plnosti, bez ohrožení nečistými silami, porušeností našeho světa, je možný. Boží vláda se prosazuje všude tam, kde je člověku pomáháno ke skutečné integritě jeho osoby (srov. Gal 3,26-28 a Mt 5,3-12 par), kde je člověk uzdravován ve všech rozměrech svého bytí, kde je dosaženo života v jeho plnosti: biologické (fyzické), psychické, spirituální a sociální, kde se stává skutečně svobodným, tedy otevřeným lásce, tím, kdo lásku může přijímat i ji dávat. Bůh skrze Ježíše svěřil prosazování své vlády ve světě poznamenaném zlem, utrpením, bolestí, nemocí a předčasnou smrtí do rukou lidí: dnes to mohou být lékaři (zdravotníci), psychologové a terapeuti, duchovní (pastorační pracovníci) a vychovatelé, učitelé a sociální pracovníci. Věc samozřejmě není tak jednoduchá, že by se dalo říci, že pouze tyto profese se podílejí na realizaci Božího království v tomto světě, nýbrž jde o to uvědomit si, že Ježíšova činnost skutečně pokračuje – dnes jiným způsobem než v době Ježíšově a skrze jeho osobu, ale se stejnou mocí. **Člověk se může postavit do služeb Božího království, což v zásadě znamená, že je ochoten na místě Kristově usilovat o integritu lidských bytostí (samozřejmě i sebe sama) i celé společnosti, tedy o prosazování Boží vlády lásky v tomto světě.**

Ježíšova uzdravování a jeho další činnost odkazují tedy někam dál. Ježíš charakterizuje svou činnost jako znamení mesiánského poslání (viz Mt 11,2-6 par): „Jděte zvěstujte Janovi, co slyšíte a vidíte: Slepí vidí, chromí chodí, malomocní jsou očišťováni, hluší slyší, mrtví vstávají, chudým se zvěstuje evangelium.“ (Mt 11,4n). Také v Lk 4,18n cituje Ježíš Iz 61,1n jako své programové prohlášení: „Duch Hospodinův je nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým navrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy.“ Ježíš tedy navazuje na starozákonní zaslíbení, která se nesou v duchu obnovy života, rehabilitace lidského života v jeho základních dimenzích. Ježíš nedělá rozdíly mezi lidmi: uzdravuje potřebné bez ohledu na jejich sociální, a dokonce i náboženský statut (setníkův služebník, dcera Syrofěničanky, posedlý v Gerase; malomocného Samařana).

Ježíšovy uzdravující zásahy (stejně jako v návaznosti na něj působení jeho učedníků a pokračovatelů) lze rozdělit na několik základní skupin:

- Vyhánění zlých duchů (uzdravování z psychických aj. onemocnění – např. epilepsie – Srov. Mk 9,14-29par);
- Uzdravení nemocných (např. Petrova tchýně, žena s krvotokem; nemocní leprou a jinými kožními neduhy; souborné zprávy o uzdravení jakékoliv nemoci)
- Uzdravení tělesně postižených (slepých, hluchoněmých, s ochrnutými končetinami atd.)
- Vzkříšení z mrtvých (Jairova dcera (Mk 5,21-24; 35-43par), naimský mládenec (Lk 7,11-17), Lazar (Jan 11); Tabita (Sk 9), chlapec Eutychos (Sk 20): návaznost na SZ (Eliáš a Eliša).

Důležitým momentem u většiny uzdravujících zásahů je víra a důvěra dotyčného nebo jeho okolí, Ježíšovo spojení s Bohem (modlitba), přijetí jeho působení (vděčnost).

Struktura vyprávění o zázraku:

- expozice – vylíčení obtížnosti situace, závažnosti onemocnění
- Ježíšův zásah – většinou pouhým slovem, dotykem, slinou: bez námahy, afektu (zvl. místo Mk 8,22-26 uzdravení slepého v Betsaidě nadvakrát)
- reakce lidí

Tato struktura není žádným výdobytkem novozákonních autorů, máme dochován srovnávací materiál z oblastí blízkého Východu i římské říše.

Příklady:

- Mk 9,14-29 (epileptik – vyhnání zlého ducha)
- Mk 1,29-39 (Petrova tchýně a souborná zpráva); 5,25-34 (žena s krvotokem)
- Mk 2,1-12; 7,31-37
- Mk 5,21-24.35-43 (Jairova dcera); Jan 11 (Lazar)

Nemoc jako znamení – nemoc, postižení, utrpení a smrt jsou znamením porušení tohoto světa, jeho nedokonalosti a omezenosti: právě překonání těchto nedostatků je zaslíbeno pro eschatologické Boží království, kde Bůh, jak slibuje Zjevení sv. Jana, „setře každou slzu z očí a smrt už vůbec nebude“ (jak o tom hovoří už starozákonní texty) – nemoc je šancí k pochopení, že v lidském životě cosi odumírá a proč, k otevření očí pro jinou realitu

Uzdravení jako procesuální záležitost – Mk 8,22-26; ostatní evangelisté nemají, zřejmě se jim to zdálo málo důstojné. toto postupné uzdravování slepého člověka je odkazem na skutečnost, že jak ve fyzickém, tak psychickém a duchovním uzdravování hraje čas svoji roli; člověk potřebuje i pro pozitivní změny čas – leckdy není schopen přijmout změnu naráz, musí v něm uzrát podmínky pro její přijetí; děje se postupně – výzva k trpělivosti z obou stran

Provázanost psychosomatického a duchovního uzdravení – nejen Mk 2,1-12 nebo Jan 5 – uzdravení ochrnutého/nemocného u rybníka Bethesda; 9 – uzdravení slepého od narození. Uzdravení je velmi často spojováno s vírou, která však není striktně vyžadována dopředu jako podmínka, nýbrž roste v procesu uzdravení (stává se symbolem a nositelem uzdravení) – je to v některých případech lidská odpověď na setkání s Ježíšem. Uzdravení však vede i ke změně životních postojů (tak už v SZ – činnost Eliáše a Eliši: chvála Hospodina – viz např. Naaman Syrský), k vděčnosti, novému životu z hlediska morálního (Jan 5), ke skutečnému pochopení (prozření) toho, oč v životě jde (slepota tělesná – slepota duchovní: prozření smyslové – prozření duchovní).

Sem můžeme zařadit i uzdravení sociální – celník Zacheus (Lk 19), žena hříšnice (Lk 7); celník Lévi/Matouš a ostatní: „Lékaře nepotřebují zdraví, nýbrž nemocní.“ (Mk 2,17).

Uzdravení jako naplnění Božího daru soboty, jako bohoslužba – Ježíš uzdravuje často v sobotu – na vzdory svým odpůrcům, i když by mohl uzdravovat i jindy; sobota/sabat byla výsostným Božím prostorem a Ježíš svými uzdravujícími zásahy ukazoval, co to znamená. Debata např. v Mk 3,1-6 odhaluje tuto dimenzi. Ježíšovi kritici z řad farizejů vidí jen povrch a jsou pohoršeni, zasaženi ve svém náboženském přesvědčení, ve svém obrazu Boží vůle. „Je dovoleno v sobotu jednat dobře či zle, život zachránit či utratit“ se jich Ježíš ptá, na což oni nejsou s to dát odpověď. Podle jejich mínění neohrožovalo postižení daného člověka jeho život (a také pravděpodobně s ním žil už dlouho), proč se jím tedy zabývat v den a v prostoru, kde jde o něco jiného, posvátnou činnost bohoslužby. Ježíš jejich myšlení a špatné úmysly radikálně odmítá, protože Bůh je Bohem plnosti života, lásky – a ta nezná hranice. Právě sobota je dnem Boží lásky, radosti a naděje – darovat plnost života je naplněním vlastního smyslu soboty.

Ježíšova smrt, jeho utrpení, věrnost Bohu a problematika snášení nemoci, utrpení a postižení (bídy, společenské diskriminace)

Nikde nemáme doloženy žádné texty, kde by Ježíš považoval nemoc a její snášení za něco pozitivního. Naopak – nemoc, smrt, postižení jsou skutečnosti, proti kterým je třeba bojovat. Pohled na utrpení a smrt (a v souvislosti s tím můžeme mluvit i o ostatních skutečnostech, které ohrožují lidský život, jako je nemoc, postižení atd.) se radikálně mění v perspektivě přijetí utrpení a smrti jako výkupného aktu, jako prostoru Božího výkupného jednání (jak na to odkazují i ojedinělé sz texty – Iz 52,13-53,12, tzv. č. píseň Služebníka Hospodinova, některé pasáže z Jeremiáše a posléze z knihy Moudrosti – 2. a 5. kap.). Nicméně tradice hrdinské mučednické smrti zdravého člověka se týká něčeho jiného než nemoc a postižení. Přijetí mučednické smrti jakožto výrazu věrnosti Bohu je svobodným rozhodnutím člověka, zatímco nemoc, postižení atd. jsou na vůli člověka nezávislé, člověk se jim sám o sobě nemůže vyhnout, když jsou tady. Jeho svobodné rozhodnutí může spočívat pouze v tom, že je přijme jako součást svého údělu, pokud není možnost je změnit, a ponese je jako kříž v následování Ježíše Krista. Ježíš svůj ani jiný kříž neoslavuje, nýbrž přijímá jako tvrdou životní realitu a výzva k následování není výzvou k vyhledávání utrpení apod., nýbrž výzvou k odvaze ve snášení obtíží a zla života, protože jim nelze uniknout. K odvaze uvěřit, že se nevymykají z Boží prozřetelnosti, odvaze riskovat svůj život ve prospěch Božího království. Bible nezná adoraci nemoci a utrpení, nemá v nich zálibu.

Ježíšovo utrpení ve světle sz textů je jím samým a posléze církví uchopeno jako výkupné.

Další generace křesťanů (novozákonní spisy) problém nemoci atd. reflektují, byť jen parciálně (Pavel – teologie kříže, 2 Kor 12,7-9; 1 Petr Jak 4,13 – výzva k modlitbě za uzdravení). Jejich tématem je spíše společenská marginalizace, diskriminace a posléze kriminalizace, pronásledování křesťanů a to, co je s ním spojené, než nemoc a postižení, fyzické utrpení.

Ani blahoslavenství se nedotýkají problému nemoci (spíše sociální nouze v Lk).

I Pavel 1 Kor 11,29n vidí nemoc a smrt v souvislosti s nešvary v obci (sociálního charakteru – nesolidárnost, bezohlednost, pýcha při večeři Páně).

Ježíš se stává svým zápasem v Getsemanech, svou smrtí na kříži, svou vydaností a přijetím nespravedlivého odsouzení (lidského hříchu na svá bedra) vzorem pro své následovníky (vezmi svůj kříž a následuj mne zůstává stále stejně aktuální) i zdrojem jejich síly (viz i Flp 2,6-11).

Nemocný, postižený a umírající člověk (obecně člověk v situaci životního ohrožení jakéhokoliv druhu) se tedy může ve své obtížné situaci podílet na Ježíšově vykupujícím utrpení (Kol 1,24: „Proto se raduji, že nyní trpím za vás a to, co zbývá do míry utrpení Kristových doplňuji svým utrpením za jeho tělo, to jest církev.“), avšak na církvi jako společenství Ježíšových učedníků a následovníků je, aby proti těmto negativním jevům života člověka ze všech sil bojovala jako ta, skrze niž je Boží moc a vláda, která chce jednoznačně plný život člověka, v tomto světě přítomna.

Předpoklady uzdravení

Odvaha žádat o uzdravení (vůle k uzdravení), důvěra (víra) – žena s krvotokem, otevřenost vůči tomu, co přichází, vytrvalost – slepý u Jericha

Ježíšův zájem o člověka – zájem jím poslaných, učedníků, církve o dosažení plnosti lidského života

Závěr

Z toho, co bylo řečeno, lze vyvodit závěr:

Biblická tradice až do Ježíše i včetně něho nepovažovala nemoc, bolest, utrpení a smrt za nic pozitivního, spíše spojovala tato ohrožení lidského života s lidským hříchem, situací zkoušky, situací zápasu s negativními silami. Je tedy v intencích Božích a Ježíšových (tedy celé Trojice) proti nemoci, postižení, utrpení i předčasné smrti bojovat silami, které máme k dispozici. Cílem je dosažení integrity lidského života, tedy plnosti života na této zemi, plnosti, která je předznamenáním oné plnosti definitivní. Mluvím-li o plnosti života, nemám tím na mysli život úspěchu naší pragmatické doby, nýbrž život, který je rozvinut po všech stránkách co nejlépe (a to samozřejmě nejde většinou zcela rovnoměrně). Jde o mnohem víc: o skutečnou kvalitu života, která podstatněji závisí na lidské vyrovnanosti, morální integritě, sociálních vztazích, lásce a přijetí, duchovní zakotvenosti než na pouhém fyzickém zdraví.

Starost o kvalitu lidského života je svěřena celé církvi – každý je povolán, aby k jejímu rozvíjení v dosahu svých možností přispíval. Lékaři a zdravotníci mají v tomto úkolu velmi důležité poslání, protože pečují o sám základ lidské existence a v jejich rukou se základní dimenze lidského života propojují. Dnes je dobře známo propojení různých dimenzí lidského života právě v procesu fyzického uzdravování – protože ono ve skutečnosti nejde jen o fyzické uzdravení. Člověk existuje pouze jako jednota vzájemně se podmiňujících faktorů. A jsme opět tam, kde jsme s Ježíšem začali.

Když se říká, že lékař léčí a Bůh uzdravuje, vyjadřuje se tímto rčením, že k uzdravení je zapotřebí Boží moci, na niž se lékař a další mohou podílet mnohem víc než jen svou odborností.